

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET SPORTA I FIZIČKOG VASPITANJA

ZAVRŠNI RAD
SKAUTING IGRAČA U KOŠARCI

Student:
Ognjen Stranjina 2053/2016

Mentor:
red. prof. dr Saša Jakovljević

Beograd, 2021.

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET SPORTA I FIZIČKOG VASPITANJA

ZAVRŠNI RAD
SKAUTING IGRAČA U KOŠARCI

Komisija:

Student:
Ognjen Stranjina 2053/2016

Mentor:
red. prof. dr Saša Jakovljević

Datum: _____

doc. dr Radivoj Mandić

Ocena: _____

doc. dr Bojan Leontijević

Beograd, 2021.

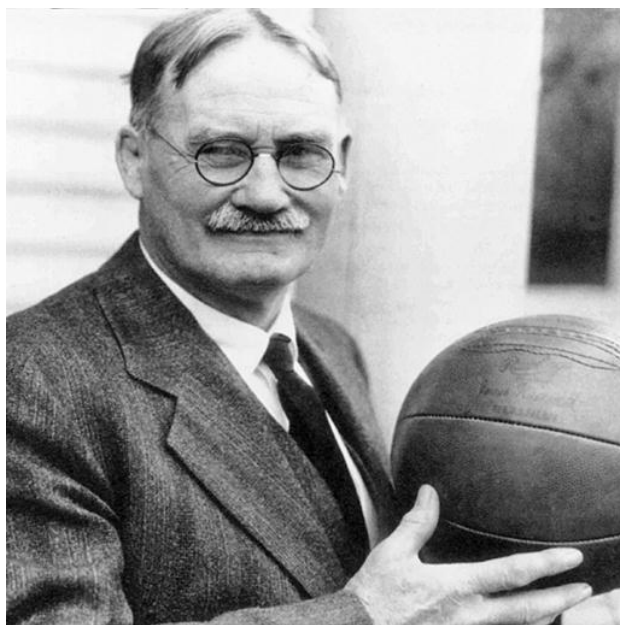
SADRŽAJ

1.	UVOD	4
2.	SKAUTING U SPORTU	7
3.	PREDMET, CILJ I ZADACI RADA	9
4.	SKAUTING U KOŠARCI U CILJU TEHNIČKO- TAKTIČKE PRIPREME ZA UTAKMICU.....	10
4.1	Procedura skautinga	12
5.	EVALUACIJA NBA IGRAČA U CILJU SELEKCIJE IGRAČA	17
5.1	Antropometrijske karakteristike	17
5.2	Motoričke sposobnosti	19
5.3	Kognitivne sposobnosti	24
5.4	Šuterske sposobnosti	28
6.	SKAUTING IGRAČA U EVROPI U CILJU SELEKCIJE IGRAČA OD STRANE KLUBOVA.....	31
7.	ZAKLJUČAK	34
8.	LITERATURA	36

1. UVOD

Kreator moderne košarke je Dr. Džejms Nejsmit (Dr. James Naismith), poreklom iz Kanade, rođen 6. novembra 1861. godine u Almantu, kanadskoj državi Ontario. Po želji roditelja trebalo je da bude sveštenik, čak je studirao i završio teologiju, ali sfere njegovog interesovanja bile su široke i različite. Uporedo sa teologijom završio je i umetnost, a tokom studija intenzivno se bavio sportom, igrajući posebno uspešno američki fudbal. Prvo je uspešno igrao za ekipu YMCA iz Montreala. Posle je prešao u američki gradić Springfield, država Masačusets (Springfield, Massachusetts, USA) i igrajući fudbal završio i studije fizičkog vaspitanja. 1895. posvetio se karijeri univerzitetskog profesora u ulozi instruktora za fizičko vežbanje na međunarodnoj YMCA školi (International YMCA Training School) u Springfieldu (Karalejić i Jakovljević, 2008).

U vreme njegovog dolaska u Springfield, u školi je postojao veliki problem u nastavi fizičkog vaspitanja, koji je tražio brzo rešenje. Bio je to problem nastave fizičkog vaspitanja u zimskim mesecima kada se nastava morala održavati u zatvorenim prostorijama. Shodno tadašnjim tradicijama i uvezenim evropskim sistemima fizičkog vaspitanja to je podrazumevalo strogo određeno vežbanje na gimnastičkim spravama, razne marševske vežbe i sl. Takav program nije bio prihvatljiv i privlačan za studente koji su obožavali letnje sportove (atletiku, bejzbol, ragbi i lakros) koji su im dopuštali mnogo slobodnije i dinamičnije ponašanje.

Slika 1. Dr. Džejms Nejsmit (Dr. James Naismith)
(<https://www.canadaswalkoffame.com/inductee/dr-james-naismith>)

Tako su studenti jednostavno počeli da izbegavaju ili da nerado pohađaju časove fizičkog vaspitanja. Bilo je jasno da se mora promeniti sadržaj časova i da taj novi sadržaj mora neminovno da nosi elemente igre. To je morala dakle biti igra koja nosi sve one dinamičke, emocionalne i druge elemente koje nose letnje igre kao što su ragbi, bejzbol i dr. Jedini problem

je bio što je tu igru trebalo smestiti u zatvoreni, znači mnogo manji i zidovima ograničen prostor (Karalejić i Jakovljević, 2008).

Stalnim upoređivanjem sa ragbijem, bejzbolom i lakrosom, došlo je do toga da lopta treba da bude velika (suprotno od bejzbola i lakrosa), lako uočljiva i laka (suprotno od ragbija) da bi je igrači mogli lako držati u rukama. Lopta može da se kreće dodavanjem (bacanje ili kotrljanje), a igrači ne smeju da trče sa loptom u rukama (suprotno od ragbija), što eliminiše brza kretanja sa loptom a sa tim i grubu igru odbrambenih igrača koja je tako karakteristična u ragbiju. I najzad cilj treba da bude podignut, horizontalan i malih dimenzija, da bi na taj način bila eliminisana “sirova snaga” u korist spretnosti i veštine. Tako je iz lakrosa pozajmio raspored igrača, iz ragbija uvođenje lopte u igru, iz fudbala (soccer) okruglu loptu. U vezi sa ciljem najpre je pokušao da postavi gol (po uzoru na hokej) na tlo, samo horizontalan i za to je planirao dve kutije. Ubrzo je shvatio da će igrači moći lako da zaštite cilj, što bi dovelo do gužve, guranja i grubosti koje se apsolutno moraju izbeći. Zato je bilo neophodno podići cilj sa tla, iznad igrača. Cilj je podignut na balkon sale, koji je bio visok deset stopa, odnosno 3.05 metara, što je i današnja visina koša. Prvobitno zamišljene kutije su bile zamenjene korpama za breskve, jer kutije nisu bile na vreme napravljene. Tako igra dobija svoje glavno obeležje i ubrzo i naziv – Basketball.

21. decembra 1891.godine, neposredno pred početak časa fizičkog vaspitanja na oglasnoj tabli kod ulaza u salu, Nejsmit je postavio dve kucane strane papira sa pravilima nove igre, originalnih 13 pravila igre (The 13 Original Rules). Tih originalnih 13 pravila i danas su u osnovi pravila igre, naravno sa izvesnim modifikacijama, ali sa izrazito očuvanim duhom igre. Prva javna košarkaška utakmica odigrana je 02.03.1892. godine između studenata i nastavnika Springfieldskog koledža. Studenti su pobedili rezultatom 5:1 u prisustvu preko 200 gledalaca. Košarka je počela pohod na ostali deo sveta tako što je prvo prešla granice Meksika. Ubrzo se raširila po celom svetu. Brzom širenju igre je uveliko doprinela Nejsmitova volja da подели sa svakim ko je bio zainteresovan tajnu, odnosno pravila ove nove igre. Ipak, najvažniji razlog brzog širenja i prihvatanja igre je taj da je to bila jednostavna igra koja se mogla igrati zimi u zatvorenom prostoru. Svestrani i brzi razvoj košarke i sporta uopšte, doveo je do novih saznanja i principa u treningu mlađih kategorija (Karalejić i Jakovljević, 2008).

Od nastanka košarke do danas košarka se razvijala, postajala dinamičnija, privlačnija za gledaoce, popularnija što je dovelo do pojave velikog broja klubova i različitih takmičenja. Najkvalitetnija klupska takmičenja danas su Evroliga i Nacionalna košarkaška liga u SAD – NBA.

Evroliga je najjače i najvažnije klupsko profesionalno košarkaško takmičenje u Evropi. U njemu učestvuju veliki broj klubova iz većine zemalja Evrope.

U dosadašnjoj istoriji Evroliga je puno promenila kako koncept tako i sistem takmičenja. U početku su najbolji timovi iz većine zemalja učestvovali u njoj. Tada je prvacima država bilo garantovano mesto. Međutim sa velikim prilivom finansija u sportu, tako je košarka postala igra u kojoj novac zauzima veoma bitno mesto. Iz tih razloga kvalitet se koncentrisao uglavnom u finansijskim jakim zemljama ili veoma talentovanim. Zato su pojedine zemlje dobile više od jednog predstavnika, a u novije vreme pojedini predstavnici na osnovu svojih dobrih sezona u kontinuitetu su potpisali ugovore sa Evroligom.

Liga broji 18 klubova. Prvi deo takmičenja igra se po dvokružnom bod sistemu u 34 kola. Osam najboljih timova iz prvog dela takmičenja prolaze u četvrtfinale i uparaju se po sistemu 1-8, 2-7, 3-6, 4-5. Četvrtfinale se igra u serijama na 3 dobijene utakmice po formatu 2-2-1, a prednost domaćeg terena ima ekipa koja je ostvarila bolju poziciju u prvom delu takmičenja. Pobjednici četvrtfinalnih serija plasiraju se na Fajnl for. Pobjednik Fajnl fora dobija titulu prvaka Evrope. Svake godine se finalni turnir održava u drugom gradu.

Pored Evrolige, postoji još i niži stepen evropskog klupskog takmičenja- Evrokup, kao i takmičenja kojima upravlja i organizuje FIBA- Liga Šampiona i Evrokup.

NBA liga je vodeća profesionalna košarkaška liga u SAD i Kanadi. U trci za osvajanje šampionskog prstena učestvuje 29 timova iz SAD i jedan tim iz Kanade. NBA je aktivni član košarkaškog saveza SAD.

NBA liga je osnovana 6. juna 1946. godine u Njujorku pod nazivom Američka košarkaška asocijacija. Ime Nacionalna košarkaška asocijacija usvojeno je u jesen 1949. godine, nakon udruživanja sa konkurentskom ligom koja je do tada nosila naziv Nacionalna košarkaška liga (NBL).

Regularna sezona NBA počinje u jesen, obično krajem oktobra ili početkom novembra, i u njoj svaki tim igra 82 utakmice podjednako podeljene na svom terenu i gostovanju. Liga se deli na istočnu i zapadnu konferenciju, a svaka od njih čini 15 timova podeljenih u tri divizije. Jedan klub u regularnoj sezoni četiri puta igra sa svakim protivnikom iz iste divizije, tri do četiri puta sa protivnicima iz ostalih divizija u okviru iste konferencije i po dva puta sa protivnicima iz druge konferencije.

NBA plej-of počinje krajem aprila, sa 8 timova iz svake konferencije koji su se kvalifikovali za plej-of. U prvom krugu doigravanja klubovi su podeljeni u četiri para, a u svakom paru isti protivnici igraju međusobno utakmice sve dok jedan od njih ne ostvari četiri pobjede kako bi se kvalifikovao u konferencijsko polufinale. Dva kluba koji u polufinalu prvi ostvare četiri pobjede ulaze u konferencijsko finale u kojem takođe igraju do četiri ostvarene pobjede. Pobjednici konferencijskih finala međusobno se susreću u NBA finalu koje se održava tokom juna. Klub koji u njemu prvi ostvari četiri pobjede postaje šampion NBA lige.

Oba prikazana takmičenja počivaju na ozbiljnim ekonomskim i komercijalnim temeljima što znači da je takmičarski rezultat primaran. U tom smislu veoma je važno formirati timove sa što kvalitetnijim igračima I što bolje upoznati protivničke timove. Za to se koristi postupak skautiranja. Reč skauting potiče od engleske reči "scouting" što znači izviđanje. Zbog prekomerne potrebe za korišćenjem ove aktivnosti u modernoj košarci, engleska reč skauting je postala usvojen termin i izvan engleskog govornog područja, i razvoj ove aktivnosti konstantno napreduje.

2. SKAUTING U SPORTU

Skauting u sportu je proces prikupljanja podataka, analiza svih dobrih i loših karakteristika određenog igrača ili tima za vreme takmičarske ili trenažne aktivnosti. Koristi se zarad određenih ciljeva kao što su:

- skauting igrača u cilju selekcije igrača od strane klubova
- skauting igrača ili tima u cilju tehničko- taktičke pripreme za utakmicu
- skauting igrača u cilju postizanja vrhunskih sportskih rezultata.

Prve dve stavke su prioritet u modernoj košarci. Upravo zbog toga će detaljnije priče o njima biti u nastavku.

Najčešće se koristi u kolektivnim sportovima, u kojima prednjače košarka i fudbal. Može se reći da je razlog tome najveći finansijski priliv i velika zastupljenost ova dva sporta na profesionalnom, kao i na amaterskom nivou. Kroz godine, ovaj vid strukture je značajno napredovao. Skauting u sportu postaje svake godine sve važniji, čemu doprinosi imperativ pobjede u različitim sportskim granama.

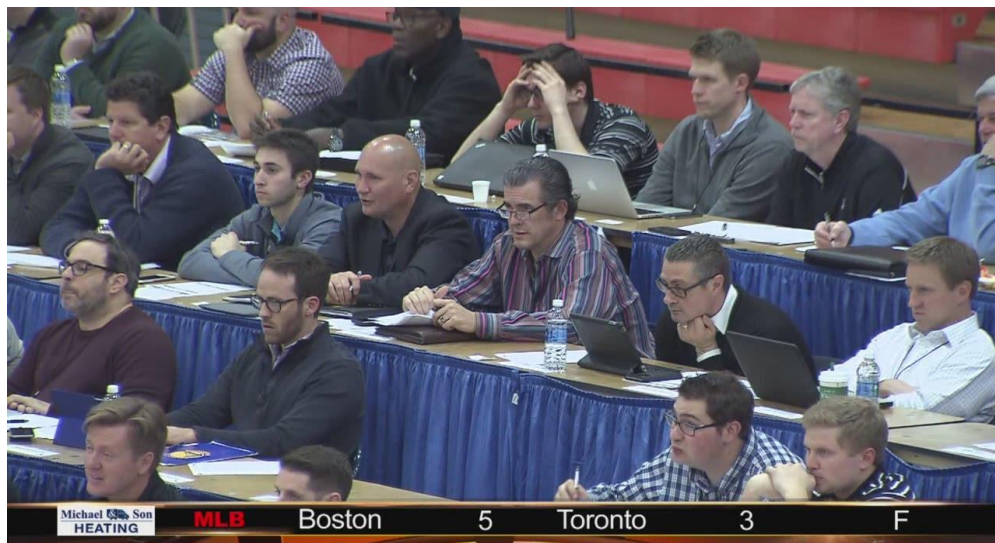

Slika 2. Fudbalski skauti u Engleskoj (<https://thepfsa.co.uk/how-to-become-a-football-scout/>)

Funkciju skauta obično vrše treneri, pomoćni treneri, dok u nekim sportovima klubovi imaju ljude čija je primarna funkcija u klubu isključivo vezana za skauting. Oni posmatraju igrače uživo na utakmicama u skladu sa finansijskim i vremenskim mogućnostima, ali i pomoću tehnologije koja uključuje gledanje prenosa utakmice uživo ili uvid u već odigrane utakmice na nekoj od sportskih platformi. Bivši NBA trener i igrač Majk Danlivi, i NBA skaut Džim Ejen smatraju da je ipak posmatranje utakmica uživo u sali metod koji daje najbolje rezultate (Mike Dunleavy and Jim Ejen, 2009). Međutim, i korišćenje tehnologije može biti veoma korisno zbog mogućnosti stopiranja i premotavanja delova utakmice u kom se nalaze željeni materijali.

Sa razvojem sporta i tehnologije, skauting u sportu se uporedo razvija iz dana u dan. U košarci na primer svaki veliki evropski ili svetski klub ima svog ličnog skauta koji prati igrače i utakmice, ali takođe prikuplja podatke o igraču na terenu i van njega. Podaci i informacije o igraču van terena su podjednako važne kao i podaci o igraču vezani za njegovu igru na terenu.

Skaute najčešće možete prepoznati tako što sede u prvim redovima do terena ili pak negde na tribinama izdvojeni sa laptopom, i hvataju beleške. Obično imaju na sebi neko obeležje kluba ili su u suprotnom elegantnije odeveni. Ranije su skauti praktikovali notese i olovku, što ne znači da današnji skauti to ne praktikuju i dalje. Međutim, sa napretkom tehnologije oni su u mogućnosti da na licu mesta istraže sve dostupne podatke koji o određenom igraču na internetu pomoću svog laptopa. Danas je to moguće uraditi i preko telefona, ali s obzirom da skaut formira posebnu bazu podataka na kompjuteru o svakom igraču pojedinačno, kompaktilnije i preglednije je učiniti to na laptopu. Uslovi su za skauting danas su nemerljivo lakši nego ranije.

Slika 3. NBA Skauti na utakmici (<https://www.youtube.com/watch?v=mFUPz5uOcQ4>)

Nakon prikupljenih podataka i izvršenih detaljnih analiza pravi se konačna evaluacija igrača ili tima na osnovu koje se donosi finalna odluka o sledećim koracima u klubu.

3. PREDMET, CILJ I ZADACI RADA

PREDMET RADA: Skauting igrača u košarci u cilju selekcije igrača od strane klubova i tehničko- taktičke pripreme za utakmicu

CILJ RADA: Prikazati strukturu i značaj skautinga u košarci, kriterijume na osnovu kojih treneri i klubovi skautiraju igrače, te metode i načine rada skauta u NBA i evropskim klubovima

ZADACI RADA:

- Pregled stručne literature vezane sa skauting igrača u košarci
- Konsultacije sa iskusnim skautima koji se ovom tematikom bave na svakodnevnom nivou

4. SKAUTING U KOŠARCI U CILJU TEHNIČKO-TAKTIČKE PRIPREME ZA UTAKMICU

Sadržaj skautinga je veoma obimna materija. Smatra se da je skauting u košarci veoma bitan faktor na svim nivoima ove sportske grane. Tokom godina mnogi treneri su profitirali upravo zbog odličnog posla njihovog skauting tima.

Prema legendarnom košarkaškom NCAA treneru i kasnije skautu američke reprezentacije Džonu MekLendonu, postoje određene metode i principi koje treba praktikovati u skautingu kako bismo povećali šanse za uspeh u takmičarskoj aktivnosti (McLendon, 1994). On odgovara na pitanja šta moramo znati o protivnicima, šta mora biti obrađeno tokom aktivnog skautinga i opreznosti kod skautinga.

Šta moramo znati o protivnicima?

1. Moramo poznavati protivnike i njihove vrline i mane. To se odnosi na individualni kvalitet pojedinaca, kao i na timski kvalitet.
Neki ljudi koriste video tehnologiju za skauting, dok neki koriste standardne metode. Kako dobijamo informacije nije toliko bitno. U Evropi mnogi timovi ne menjaju stručno osoblje često, dok se u Americi to osoblje menja mnogo češće. S toga se smatra da je u Americi mnogo teže održavati već postojeće podatke o nekoj ekipi ili igraču. Na Univerzitetu Tenesi Stejt ¹skauting se prvenstveno koristio da ne bi trpeli velike poraze, pa tek onda zarad pobeđe.
2. Moramo skautirati da znamo osnovne principe napada i odbrane protivnika. Mnogi timovi imaju primarne i sekundarne principe u napadu i odbrani. Bitno je poznavati oba, kao i poznavati ceo koncept i filozofiju igre protivnika.
3. Moramo skautirati da bi pripremili svoj tim sa strane psihološkog aspekta. Igrači se osećaju bolje pred utakmicu ako su upoznati i pripremljeni za protivnički tim. Takođe treba imati pripremljen materijal o trenerima protivničkih ekipa kako bi formirali celokupnu sliku protivnika.
4. Potrebno je skautirati kako bi smanjili opasnost od pojedinačnih akcija protivničkog tima ili individualaca. Igrači i trener ne treba da budu iznenađeni bilo kojom protivničkom akcijom, ako su te akcije već korišćene ranije. Bitno je poznavati posebne karakteristike svakog bitnog igrača protivničkog tima, odnosno poznavati sve košarkaške elemente koje izvodi igrač i način na koji ih izvodi (odličan šuter, brze ruke, odlična sposobnost blokiranja šuteva...).
5. Potrebno je skautirati da bi poznavali tehničko- taktičke aspekte protivnika. Bitno je znati kad protivnik primenjuje određenu taktiku, da li je to na početku, na kraju ili pak u nekom periodu između. Kada znamo učestali period primenjivanja određenih taktika, možemo znati i kad da ih očekujemo.
6. Potrebno je poznavati specijale koje protivnik koristi. Nekoliko sekundi do kraja utakmice, veoma je važno znati kakvu akciju će protivnik pokušati da odigra, kao na primer neki specijal iz izvođenja bočnog ili čeonog auta.
7. Skauting mora biti obrađen kako bi uticali na povećanje ozbiljnijeg pristupa utakmici. Strategija mora biti takva da je moguće prilagoditi je u određenim situacijama. Skauting

¹ "Tennessee State" - državni Univerzitet u Tenesiju

izveštaj omogućava bolji pristup utakmici zato što moraš biti spreman na svaki događaj koji se pojavljuje na utakmici.

Šta mora biti odrađeno tokom aktivnog skautinga?

1. Potrebno je zauzeti dobru poziciju u sali ili areni. Položaj skauta mora biti na što preglednijoj poziciji, kako bi imali dobar pregled igre, ali i da budu dovoljno blizu igrača radi boljeg formiranja utisaka o igračima.
2. Proces hvatanja beleški. Ranije se praktikovalo hvatanje beleški u notesima, dok danas većina skauta praktikuje laptop računare u kojima formiraju foldere za svakog igrača pojedinačno. Snimanje utakmica je nepotrebno jer danas postoje snimci za većinu profesionalnih i polu profesionalnih utakmica.
3. Imati dostupnu statistiku ispred sebe. Statistika je od pomoći, ali suditi igraču na osnovu jedne utakmice je veoma pogrešno. Igrače i timove treba ocenjivati na osnovu kompletne sezonske statistike. Nikada ne sudite igraču na osnovu samo jedne utakmice.

Danas pod aktivnim skautingom podrazumevamo i komunikaciju sa prisutnim ljudima u sali od kojih se mogu izvući korisne informacije o igračima. Tu spadaju drugi skauti, treneri, roditelji igrača...Naravno bitno je odabrati pravo vreme komunikacije kako skaut ne bi propustio bitne detalje utakmice koju gleda.

Opreznosti kod skautinga

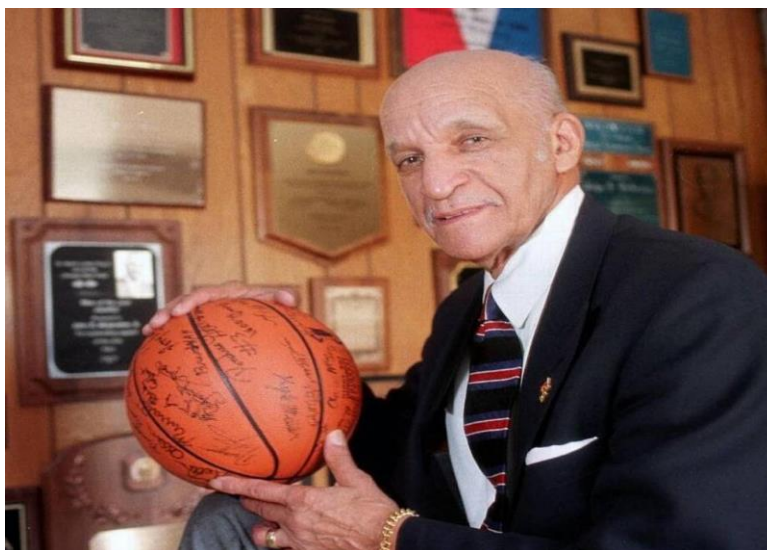
1. Treba skautirati i pripremiti svoj tim za ono što kolektivno mogu da urade. Ne treba raditi toliko na pripremi, da se na kraju zbog prevelikog fokusa na pripremu utakmice menja ono što tim do sada radi dobro. Možete zbuniti svoje igrače uvođenjem previše novih segmenata u igru za kratko vreme.
Tokom trenerske karijere na Univerzitetu Tenesi Stejt, Džon MekLendon je jednu ekipu pobeđivao 16 puta za redom. Za vreme te serije, protivnička ekipa je imala više puta šanse da pobedi, čak su i igrali bolje u nekoliko navrata. Međutim, njihov trener je previše bio fokusiran na igru Tenesi Stejta, a manje na igru svoje ekipe što je imalo negativan uticaj na kraju. S toga je njegov tim više obraćao pažnju na igru protivnika i nisu bili fokusirani na stvari koje inače dobro rade kada je reč o njihovoj igri.
2. Uvek treba sačuvati svoj kredibilitet. Ne treba koristiti zastrašujuće taktike u skauting izveštaju. Budite realistični u izgledima pobeđe vaše ekipe. Kako god, ne treba stvoriti preteran nivo samopouzdanja u ekipi. Nekad je dobro ne dopustiti ekipi da gleda igru protivničke ekipe pre utakmice, jer često ekipa zna da potceni ili preceni protivnika. Mada ipak nije na odmet ako neki igrač ima želju da skautira protivnički tim.
3. U skauting izveštaju nikad ne treba navesti pretpostavku kao bilo koju od činjeničnih stavki. Kada ne vidite određenu stvar na terenu, nemojte je ni prijavljivati u izveštaju. Ako niste sigurni, možete navesti da je to vaša pretpostavka o pojedinim segmentima igrača, odnosno stvarima koje mislite da igrač radi. Ali nikada ne prijavljujte pretpostavke kao činjenice.

Dobrim skautingom trener i igrači pokušavaju da izbegnu iznenađenja na terenu i van njega. Time se obezbeđuju sve potrebne informacije koje morate znati o protivničkom timu i treneru.

Šta je to što razlikuje trenere jedne od drugih? (McLendon, 1994).

Neki treneri rade iste stvari svake godine, dok drugi menjaju strategiju svaki vikend. Kroz skauting se vrlo lako mogu uočiti ovakve stvari. Timu treba određena doza samopouzdanja pred meč, a skauting upravo to može da donese. Kroz skauting možete videti stav i pristup igri protivničkih igrača. Bitno je znati koji igrač kako reaguje u određenim situacijama, kao na primer koji igrač će gledati da se sakrije tokom presinga, a koji igrač će tražiti loptu kad se utakmica lomi.

Stanje fizičke pripremljenosti je izuzetno značajan deo košarke. Reakcija tima nakon uspona i padova u toku utakmice mora biti navedena u izveštaju. Postoje određene naznake koje ukazuju na umor igrača. Ako možemo da pročitamo znakove umora, treba da iskoristimo prednost u odnosu na slabije fizički pripremljene ekipe. Neki treneri veruju da ako je ekipa dobro fizički pripremljena, moguće je pobediti bar jednu trećinu utakmica upravo zahvaljujući ovom faktoru. Skauting u košarci se smatra neophodnim za pobedu u bilo kojoj takmičarskoj aktivnosti.

Slika 4. Džon Meklendon Jr.(John McLendon Jr.)

(<https://www.newsobserver.com/sports/college/article72065627.html>)

4.1 Procedura skautinga

Prema legendarnom treneru Univerziteta Ričmond- Diku Tarantu, postoji određena procedura kojom bi skauti tokom rada trebalo da se vode. On je podelio proceduru skautinga na pre utakmice, za vreme utakmice i posle utakmice (Tarrant, 1994).

Procedura skautinga pre utakmice:

1. Pribaviti generalne informacije pre ulaska u salu (informacije iz novina, preko interneta, pričom sa drugim trenerima, itd...).
2. Stići na adresu gde se utakmica odigrava ranije.

3. Pred početak utakmice treba imati uvid u statistiku i roster² igrača radi prepoznavanja igrača pomoću brojeva na dresu.
4. Treba pronaći sredinu između tribina i sedenja do terena, kao najbolju lokaciju za gledanje utakmice i skautiranje.
5. Izbegavati sva ometanja tokom utakmice.
6. Najbolje je sedeti sam ili sa osobom koja je došla sa vama. Ne stvarati preveliki broj ljudi oko sebe za vreme utakmice ako je moguće.
7. Posmatrati zagrevanje i rutine igrača veoma pažljivo.
8. Proceniti visine igrača ako je podatak visina igrača nedostupan.
9. Pokušati da procenite spremnost ekipe za utakmicu.

Bitno je stići na početak zagrevanja, jer tu se mogu videti rutine igrača, kao i neke sposobnosti igrača koje možda nije u prilici da prikaže na utakmici. U sastavu tima može biti igrač koji je mlađi po uzrastu i zbog toga neće dobiti velike minute na utakmici iako ima veći potencijal od nekih starijih igrača iz tima. Možda će skaut sresti pre početka utakmice trenere ili nekog drugog člana kluba koji ga može uputiti na šta treba obratiti pažnju, ukoliko skaut gleda neku ekipu ili igrača prvi put.

Procedura skautinga tokom utakmice:

- Ne raditi:

1. Gledati utakmicu kao fan, održati nivo racionalnosti i objektivnosti tokom skautinga.
2. Biti ometen neadekvatnim suđenjem na utakmici.
3. Hvatati previše beleški- pogotovo u ranoj fazi utakmice.
4. Biti ometen od strane ljudi u tvom okruženju tokom utakmice. Skaut treba na neki način biti izolovan od publike, ako je to moguće.
5. Napuštati utakmicu prerano.

- Raditi:

1. Biti maksimalno fokusiran na utakmicu. Proceniti koje stvari je neophodno zabeležiti odmah, pokušati minimizirati broj beleški usled igre.
2. Treba utvrditi protivnikovu strategiju, jer će možda baš tu strategiju koristiti protiv vas.
3. Zapisati izmene igrača koje skaut proceni da treba zabeležiti. Zašto je izmena napravljena? Da li se tom izmenom smanjila produktivnost tima?

- Timska odbrana

1. Treba uočiti gde se nalaze linije otpora.
2. Da li se odbrana menja? Kako brane izvođenje auta?
3. Da li su aktivni ili pasivni u odbrani? Kada? Gde?
4. Kad možemo očekivati presing³? Koju vrstu presinga?

² Od engleske reči "roster"- sastav tima koji nastupa u određenoj takmičarskoj aktivnosti

5. Odbrana iz tranzicije?
6. Kako i gde možemo očekivati udvajanje?

Primeri koje skauti mogu zabeležiti:

- a) Odbrana čovek na čoveka od svoje polovine. Loša strana pomoći. Dobar pritisak na loptu.
- b) Veoma čvrsti u odbrani kod izvođenja auta ispod koša i sa strane. Čvrsti unutar reketa.
- c) Dobro građenje u odbrani ispod koša. Snažni na obruču.
- d) Nakon slobodnog bacanja, protivnik staje u zonsku odbranu 1-2-1-1, a zatim se grupiše u 1-3-1. Primenjuju to samo jednom.

- Individualna odbrana

1. Položaj startne petorke u odbrani. Da li usmeravaju u odbrani, ako da, gde usmeravaju?
2. Utvrditi u glavi(bez beleški):
 - a) Da li naša ekipa može da se nosi sa protivnikom unutar reketa?
 - b) Da li možemo napasti centra?
 - c) Kakvu odbranu na postu igra protivnik?
 - d) Kakav uticaj ima protivnička odbrana? Koliko je stvaran presing koji igraju?
 - e) Da li su izdržljivi u odbrani? Ovo je izuzetno bitno.
 - f) Da li imaju specijalistu u odbrani? Da li u reketu imaju igrača koji štiti obruč na visokom nivou?

Treba obratiti pažnju na odbranu pik end rola⁴, da li odbrambeni igrač često ide ispod blokade i voli da se "kocka" sa šutom ili ne pušta igrača sa loptom, odnosno brani ga preko blokade. Takođe obratiti pažnju da li su visoki igrači dovoljno mobilni da uspešno brane pik end rol iskakanjem. Koliko često dolazi do preuzimanja?

- Timski napad

1. Da li su ekipa koja trči u kontra napad i igraju u tranziciji? Kada i kako?
 - a) Kontrolisano?
 - b) Divlje i nekontrolisano?
 - c) Samo nakon ukradene lopte?
 - d) Samo nakon promašenih šuteva?
2. Kako možemo sprečiti njihov kontra napad?
 - a) Tako što ćemo šutirati kontrolisano u napadu?
 - b) Uzimati šuteve u kojima imamo visok procenat uspešnosti?
 - c) Zagraditi protivničke skakače?
 - d) Povlačenje u odbrani?

³ Od engleske reči "Pressing"- pritisak i agresivnost odbrambenih igrača na protivničke igrače u odnosu na položaj lopte

⁴ Od engleske reči "Pick and roll"- košarkaški termin koji se za saradnju dva igrača u kojoj visoki pravi blokadu za nižeg i nakon blokade se okreće i spušta prema košu sa ciljem da primi loptu u što boljoj poziciji za završetak

3. Igra na polovini terena:
 - a) U odbrani čovek na čoveka- šta je potrebno uraditi da zaustavimo protivnika na sredini terena?
 - b) U zonskoj odbrani naše ekipe- da li imaju dobar napad na zonu? Na kog igrača treba specijalno obratiti pažnju i udvojiti? Ko su najbolji šuteri sa distance kod protivnika?
 - c) Da li imaju specijalne akcije kod izvođenja auta?

Kod skautinga timske napada se može dodati i posmatranje pozicionog napada protivnika. Koje akcije najčešće koriste? Koji igrač ima najviše kontakta sa loptom u toku pozicionog napada?

- Individualni napad

1. Kako reaguju pod pritiskom?
2. Da li neki od protivničkih bekova ima dominantu visinu, može li to iskoristiti kao prednost na postu?
3. Da li je moguće pritisnuti igrača koji ima najbolju tehniku sa loptom, kada lopta nije u njegovom posedu?
4. Da li njihovi krilni igrači kreiraju prostor za poentiranje kada su bez lopte?
5. Koji igrači su najslabiji izvođači slobodnih bacanja?
6. Gde se nalazi individualna napadačka snaga ekipe?

Treba utvrditi koji su najbolji šuteri protivničke ekipe kojima se ne sme davati ni minimalni prostor za šut zbog toga što šut sa distance često zna da odredi pobednika utakmice. Sa druge strane treba utvrditi i koji su slabiji šuteri sa distance kojima se može dopustiti delimičan prostor za šut.

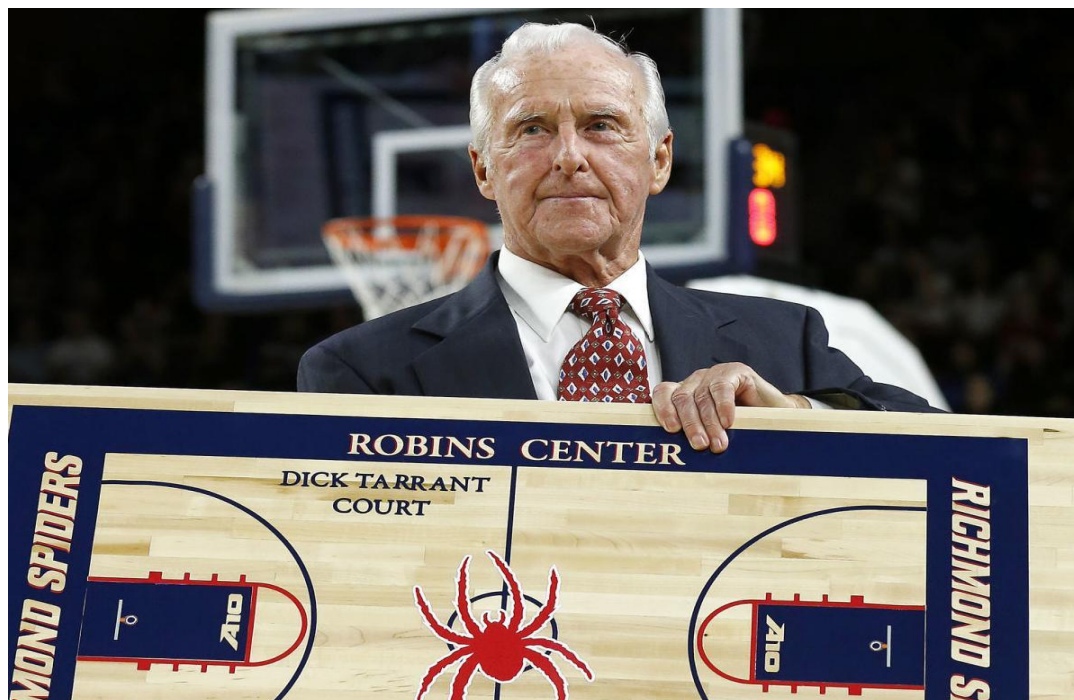
Raznovrsne beleške koje treba zapisati:

1. Neobičan raspored kod podbacivanja lopte na početku utakmice. Da li je cilj da se napadne koš odmah?
2. Neobične akcije iz izvođenja auta.
3. Postavke u kasnoj fazi utakmice. Kada?
4. Trener često pravi neobične izmene.
5. Kada i šta treba zapisati:
 - a) Tokom tajm-auta⁵ i na poluvremenu.
 - b) Zapisati prve asocijacije na odbranu čovek na čoveka, po pozicijama pojedinačno.
 - c) Stil igre protivnika.
 - d) Filozofija i principi timske odbrane.
 - e) Filozofija i principi timske napada.
 - f) Individualne napadačke karakteristike protivnika.

⁵ Od engleske reči "time out"- košarkaški izraz koji se koristi za prekid igre usled utakmice, kraća pauza u kojoj treneri sugerišu i ukazuju igračima na stvari koje moraju promeniti u igri

Procedura skautinga posle utakmice:

1. Pregledati igru i beleške. Pripremiti kratak, sažet izveštaj glavnom treneru ili timu. Možda čak i više odvojenih izveštaja koji sadrže:
 - a) Startnu petorku, sa pozicijama, visinom i ostalim podacima o igračima.
 - b) Kratak opis individualne igre pojedinaca.
 - c) Generalni komentari na stil igre tima.
 - d) Timska odbrana.
 - e) Timski napad.
 - f) Raznovrsne informacije- specijalne akcije kod izvođenja lopte iz auta, itd...
 - g) Preporuke skauta.

Slika 5. Dik Tarant (Dick Tarrant)- trener Univerziteta Richmond (1981- 1993)
(https://richmond.com/sports/on-june-26-1981-dick-tarrant-stepped-in-and-spiders-hoops-stepped-up/article_44168735-0bbf-5808-b393-22a9ed3d99d3.html)

5. EVALUACIJA NBA IGRAČA U CILJU SELEKCIJE IGRAČA

Prilikom evaluacije⁶ NBA prospekata vrlo je bitno identifikovati i prepoznati da li igra određenog igrača u svom uzrastu može da se prenese na viši nivo. Razlog tome su prvenstveno drugačija pravila NBA lige, poput mnogo težeg i obimnijeg rasporeda utakmica, duže trajanje utakmice, itd...

Evaluacija karakteristika igrača koje se prenose na sledeći nivo obično znači predviđanje budućeg ponašanja na terenu, identifikovanje pozicije koju je igrač u mogućnosti da brani i koje su najbolje ofanzivne sposobnosti tog igrača (<https://virtualscoutschool.com/>).

5.1 Antropometrijske karakteristike

Plejmejker

Visina za poziciju plejmejкера je u košarci bila esencijalna pre 5 do 10 godina. Danas za poziciju plejmejкера visina je bitna, ali i nedostatak visine može nadoknaditi visoka atletska sposobnost, tehnika sa loptom, šut, košarkaška inteligencija ili neka druga sposobnost igrača na iznad prosečnom nivou. Ako igrač ima odličnu visinu u kombinaciji sa svim ostalim važnim karakteristikama, onda smatramo da ima potencijal da igra na "all star"⁷ nivou. Većina takvih igrača ima iznad prosečnu visinu za svoju poziciju. Naravno postoji i solidan broj izuzetaka. Visina ima poprilično veliki značaj zbog mogućnosti mismecha⁸ u ofanzivnim posedima i izbegavanja istog tokom defanzivnih poseda. Ako igrač ima iznad prosečnu visinu po NBA standardima, smatra se da ima dobru visinu za svoju poziciju. Igrač ne igra uvek u skladu sa svojom visinom. Dobri skauti imaju sposobnost da procene da li igrač zna da koristi svoju visinu i telo, odnosno da li igra kao da je veći ili manji nego što zapravo jeste.

Dužina ekstermiteta je bitna zbog završnice igrača na koš, sposobnosti inovacije i pokrivanja prostora na terenu. Bitno je identifikovati dužinu i njen uticaj na igru igrača. Neki igrači su visoki 195cm i imaju raspon ruku 205cm, a igraju srazmerno svojoj visini. Dok neki igrači sa istim razmerama igraju kao da su visoki 202cm zato što znaju da koriste svoju dužinu kao prednost. Skautiranje talenta zahteva identifikovanje svih karakteristika igrača i njihov uticaj na igru istih.

Bek- šuter

Visina je izuzetno bitna za uzimanje što otvorenijih i lakših šuteva. Visina daje mogućnost treneru da bude kreativan. Postoje trenuci kada visina daje igraču raznovrsnost na terenu. Što je igrač viši, lakše mu je da šutira na koš sa različitih pozicija zbog višeg izbačaja. Obično to

⁶ Od engleske reči "evaluation" - procena, ocena

⁷ Engleska reč "all star" - u košarkaškoj terminologiji označava najviši mogući dostignut nivo u nekoj aktivnosti

⁸ Od engleske reči "mismatch" - situacija u kojoj određeni igrač ili tim ima visinsku, brzinsku prednost ili prednost u snazi, kao i sve ostale karakteristike koje jednog od dva učesnika u aktivnosti čine superiornijim i nadmoćnijim

doprinosi većem procentu ubačenih šuteva. Oceniti visinu igrača je poprilično jasno. Treba poznavati prosečnu visinu lige za koju skautirate, odrediti prosečnu visinu startera i ostalih igrača iz rotacije, pa uporediti sa njima.

Dužina ekstremiteta na ovoj poziciji je bitna iz više razloga u NBA ligi. Sposobnost završnice na obruč, zauzimanje prostora na terenu, sposobnost korišćenja dužine ekstremiteta u odbrani su samo neki od njih. Sve to dolazi sa igrom u rotaciji, neotvorenim šutevim, predviđanjem, igre na obruč (ofanzivno i defanzivno) i brzinom na lopti. Najbolji način za procenu ove komponente je pre početka utakmice ili za vreme utakmice. Sledeći korak je identifikovati kako i da li igrač koristi svoju dužinu ekstremiteta. Jedna od čestih grešaka je oceniti dužinu ekstremiteta samo na osnovu fizičkog izgleda. Bitno je kako igrač koristi svoju dužinu i da li mu to omogućava prednost na terenu. Ako je igrač na poziciji šutera visok 195cm, prosečan raspon ruku van NBA lige obično iznosi oko 196cm, dok je u NBA ligi za istu visinu prosečan raspon ruku 205cm.

Krilo

Visina je bitna zbog prostora na terenu, defanzivnog potencijala, hvatanja skokova, reakcije...*Visina* je bitna u svim aspektima igre. Često visina možemo zaustaviti protivnika i naterati ga da odustane od poteza koji je hteo da uradi. Visina krilnih igrača je interesantna jer sa dobro razvijenim košarkaškim sposobnostima oni mogu da igraju na poziciji 4, odnosno poziciji krilnog centra, a mogu i na poziciji 2, odnosno poziciji bek- šutera. Mnogo je lakše napredovati i razviti sposobnosti završnice na koš sa dobrom visinom. U koledž košarci ovi igrači se vidno izdvajaju visinom na terenu, poput Kawai Lenarda, Kevina Durenta i Demar Derouzena. Kombinacija visine i veština sa loptom daju jasnu signalizaciju da se radi o velikom ofanzivnom potencijalu. Kod igrača koji imaju dobru visinu, a nešto slabije veštine sa loptom teže je evaluirati maksimalni domet u napadu pojedinca.

Dužina ekstremiteta krilnih igrača je važna zbog sposobnosti raznovrsnih završnica na koš, defanzivnih sposobnosti, hvatanja skokova. Nedostatak dužine znatno otežava igru u NBA ligi. Igrači sa prosečnom ili iznad prosečnom dužinom mogu imati određeni uticaj u ligi. Zbog činjenice da mnogo igrača ima iznad prosečnu dužinu, još je važnije imati dobru dužinu ekstremiteta. Prilikom evaluacije krilnih igrača posle određenog vremena posmatranja možemo uočiti da li igrač ima pozitivnu ili negativnu dužinu ekstremiteta u odnosu na visinu. Ova karakteristika igrača se može uočiti i pre utakmice. Zagrevanje je dobro vreme da se obrati pažnja na telesne karakteristike igrača.

Krilni centar

Visina nije od krucijalnog značaja za krilnog centra ako on svojim drugim kvalitetima može da nadomesti nedostatak visine. Ti kvaliteti moraju biti na iznad prosečnom nivou kako bi se nedostatak visine kompenzovao u igri. Kao dobar primer može se uzeti Zajon Vilijamson, igrač Nju Orleans Pelikansa. On svojim nadprosečnim atletskim sposobnostima i snagom uspeva da dominira ligom na poziciji krilnog centra iako ima prosečnu visinu bek- šutera u NBA ligi. Uz nadprosečne kvalitete određenih karakteristika svaki igrač na ovoj poziciji mora posedovati

raznovrsnost u igri kako bi timovi hteli da ga uvrste u svoje redove i daju mu prostor na terenu, zanemarujući visinu.

Dužina ekstremiteta je presudna u međusobnom susretu dva igrača sa različitim dužinama. Ako igrač nema dobru dužinu, a čuva se sa igračem iznad prosečne dužine teško će igrati protiv njega. Dužina je bitna za svaku poziciju, ali za krilnog centra je esencijalna. Znatno utiče na protekciju obruča i hvatanje skokova. Jedno je posedovanje dužine po NBA standardima, a sasvim drugo je način na koji je igrač koristi. Bitno je uočiti da li igrač svojom dužinom utiče na igru i kako? Da li uspešno blokira šuteve protivnika oko obruča ili remete šuteve? Da li utiče na šuteve protivnika zbog dobrog tajminga ili zbog dužine? Postoji jasna razlika. Ako je krilni centar sposoban za oba, onda on ima vrhunski potencijal za blokiranje šuteva. Da li zauzima velik prostor kada raširi ruke u reketu? Ovo su neke od najbitnijih stvari koje skauti treba da evaluiraju kod krilnih centara.

Centar

Visina je izuzetno bitna za poziciju centra u ligi. Igrači sa iznad prosečnom visinom se od ranih faza mlađih kategorija tehnički obučavaju za profesionalnu košarku. Visina centra u reketu znači svakom treneru. Protivničkim igračima je otežano poentiranje kroz reket kada se u njemu nalazi centar sa iznad prosečnom visinom. Sa druge strane, upravo ta visina će omogućiti centru postizanje poenta sa posta, kao i fleksibilnost šuterima ekipe ako protivnička odbrana skupi u reketu.

Dužina ekstremiteta je bitna karakteristika kod igrača na ovoj poziciji. Dobar raspon ruku daje igraču više mogućnosti u napadu, različite načine završnica na koš. U odbrani je važno imati dobar raspon ruku zbog protekcije obruča na prvom mestu, s obzirom da se centar najčešće nalazi u poslednjoj liniji odbrane i najbliže košu. Kada centar ima dobar raspon ruku, lakše će blokirati protivničke šuteve, pogotovo u igri iznad obruča koja je često prisutna u NBA ligi. Ova karakteristika olakšava igru i ostalim igračima u ekipi zbog većeg dometa centra prilikom hvatanja lopte. To se odnosi na situacije kada se centar pozicionira na postu i traži loptu, hvata lob pas oko obruča ili hvata neprecizna dodavanja njegovog saigrača prilikom presinga protivničke ekipe.

5.2 Motoričke sposobnosti

Plejmejker

Sposobnost čuvanja više pozicija u odbrani omogućava kreativnost trenerskom kadru. Preuzimanje postaje opcija, a treneri dobijaju fleksibilnost na oba kraja terena. Automatski ekipa dobija potrebnu dubinu. NBA utakmica traje 48 minuta, a ima 82 utakmice u regularnom delu sezone. Sezona je veoma duga i zbog toga je dubina i raznovrsnost tima prioritet. Dobar način da se proceni raznovrsnost igrača u odbrani je tako što ćemo uočiti ako igrač ima problema u odbrani sa određenim tipom igrača, na primer većim, manjim, snažnijem...U zavisnosti od visine i snage igrača, često možemo imati ideju o defanzivnom potencijalu igrača. Često je izazov izvesti igrača iz zone komfora, jer se na primer neka krila verovatno neće osećati prirodno

na poziciji četvorke ili petice. Ako se igrač kreće dobro, ima dobar rad nogu i ne pokazuje znake slabosti na postu, može se oceniti neki defanzivni potencijal i raznovrsnost u odbrani. Slabost u odbrani na koledž nivou ili drugim ligama automatski znači slabost u odbrani na NBA nivou.

Prodornost je sastavni deo plejmejkerskih sposobnosti. Svaki NBA tim formira akcije tako da je prodor unutar reketa jedna od fundamentalnih stvari. Rotacija u odbrani se najčešće javlja kad igrač protivničke ekipe prodire unutar reketa. Ako možete naterati odbranu da prođe kroz celu rotaciju, šansa za postizanje poena je automatski veća. Najbolji način za procenu prodornosti plejmejкера je pomoću analiziranja rada nogu igrača. Brze noge, poznavanje uglova, sposobnost da prođe pored igrača bez korišćenja blokade. Generalno treba proceniti sposobnost igrača da kreira i inicira napad svog tima, razumevanje i osećaj za igru.

Motoričke sposobnosti su važne zbog *brzine i ostalih fizičkih predispozicija* koje poseduju igrači NBA lige. Igrači koji poseduju motoričke sposobnosti na najvišem nivou su u prednosti. Ukoliko igrač poseduje ove sposobnosti u kombinaciji sa vrhunskom tehnikom izvođenja ostalih košarkaških elemenata, može se reći da igrač ima potencijal da igra na najvišem nivou. Posedovanjem vrhunske brzinske sposobnosti povećavaju se šanse i mogućnosti za uspeh u ligi. Ako igrač poseduje visok nivo motoričkih sposobnosti kada napada koš, veća je mogućnost kreiranja za sebe i saigrače u napadu. Prilikom završnice atlete će uvek imati prednost u odnosu na igrače slabijih motoričkih sposobnosti. Evaluacija motoričkih sposobnosti se može odraditi na više načina. Na primer kada posmatramo brzinu i promenu ritma na određenom delu terena i brzinu igrača preko celog terena. Da li igrač kombinuje brzinu sa kontrolom tela i ostalim motoričkim sposobnostima? Jedan od dobrih pokazatelja je i površina terena koju igrač može da pokrije za kratko vreme. Da li je brz na skoku, i da li je jednako brz na drugom skoku? Da li ima dovoljno brze reakcije na terenu? Takođe treba posmatrati način na koji igrač kreće u dribling i zaustavlja se.

Bek- šuter

Sposobnost čuvanja više pozicija u odbrani u modernoj košarci zahteva raznovrsnost u igri. Kada igrač ima sposobnost da čuva više pozicija u odbrani, tada trenerski kadar dobija mogućnost kreativnosti kod sastavljanja tima. Ovu sposobnost možemo proceniti prilikom svakog preuzimanja u odbrani na utakmici ili jednostavno kada igrač čuva igrače različitih pozicija u odnosu na njega. Gde ima problem u odbrani? Kako se nosi sa višim igračima koji imaju bolju dužinu i atletske sposobnosti? Kako reaguje u mismeč situacijama? Tu se može oceniti i borbenost igrača takođe.

Motoričke sposobnosti igrača su veoma važan aspekt igre u NBA u ligi, a najčešće se ogledaju kod završnice na koš, u odbrani i trčanju na terenu. Završnica na obruču je obično bonus kod igrača na ovoj poziciji, nije prioritet. Završnica uz kontakt i iznad obruča je deo igre vrhunskog igrača na poziciji dva. Odbrambeni igrači najčešće igraju agresivnu odbranu na šuterima, zato šuteri moraju biti sposobni da kreiraju poziciju šut sa driblingom. Igrači koji ne poseduju visok nivo atletske sposobnosti obično nemaju veliki uticaj na igru kada je NBA liga u pitanju. Ovu sposobnost možemo proceniti tako što ćemo posmatrati njegovu završnicu na obruču, kretnje i trčanje na terenu, skok i sekundarni skok, hvatanje skokova, odbranu, reakcije pri kretanju.

Krilo

Sposobnost čuvanja više pozicija u odbrani na ovoj poziciji je od izuzetne važnosti u NBA ligi danas. Treneri vole da koriste visoka krila na različitim pozicijama koje ponekad variraju čak od 1 do 4. Zbog toga je raznovrsnost reč koja najbolje opisuje današnje krilo. U NBA pozicije su uglavnom definisane prema poziciji koju je igrač u stanju da brani. S toga se smatra da raznovrsnost igrača utiče na funkciju igrača u odbrani, kao i u napadu. Naravno time se omogućuje kreativnost trenerskog kadra prilikom pravljenja tima. Procena ove sposobnosti nije jednostavna jer treba predvideti da li igrač može da prenese raznovrsnost u odbrani na najviši nivo. Ako igrač poseduje napredne motoričke sposobnosti i dobar rad nogu, to je dobar znak. Ako preuzima različite pozicije u odbrani uspešno, još jedan dobar znak.

Sposobnost igrača da iznudi foul se zahteva od modernog krila. Od krilnih igrača u NBA ligi se očekuje da lako iznude foul kada je to potrebno. Pritisak na odbranu, sposobnost kreiranja šuteva i sposobnost da se iznudi foul stvaraju pritisak svakom protivničkom treneru. Evaluacija ove sposobnosti kod krilnih igrača se zasniva na posmatranju načina na koji igrač napada koš, hvata skokove, trči u tranziciji, završnice na obruču.

Motoričke sposobnosti u velikoj meri utiču na igru krilnih igrača. Vrhunske motoričke sposobnosti omogućavaju NBA trenerima da koriste krilne igrače na različitim pozicijama, u različitim situacijama. Igrači imaju mogućnost različitih i kreativnih završnica na koš. Atletske sposobnosti kod igrača na ovoj poziciji možemo evaluirati posmatranjem načina na koji igrač napada koš, njegovih kretnji na terenu, da li igrač odskaje svojim kretnjama i trčanjem, eksplozivnost i vertikalne sposobnosti igrača, da li ima brze promene pravca. Vrhunske athlete imaju i sposobnost odličnog drugog skoka nakon promašenog šuta.

Slika 6. Kawai Lenard (Kawhai Leonard) na Univerzitetu San Diego Stejt
(<http://www.notinhalloffame.com/home/news/7731-kawhi-leonard-headlines-the-sdsu-hof-class>)

Krilni centar

Rad nogu je značajan iz više razloga kao što su odbrana od pik end rola, sposobnost iskakanja i povratka u reket, sposobnost efikasnog čuvanja prostora na svojoj polovini terena, reakcija i promena pravca. Takođe je važno i zbog mogućnosti separacije u napadu. Nije potrebno biti vrhunska da atleta da bi se ostvarila prednost u prostoru odnosno separacija. Dobar primer za to je Nikola Jokić. On je ispod prosečna atleta, ali je u mogućnosti da stvori separaciju u odnosu na odbrambenog igrača zbog odlične košarkaške inteligencije i rada nogu. On nije lagan na nogama, ali nogama brzo menja pravac, ima dobar balans i efikasno stiže na željenu tačku odredišta. Ovu sposobnost možemo evaluirati posmatranjem kretanja igrača, da li ima brzu promenu pravca, da li može da preuzima uspešno u odbrani na nižim igračima izvan reketa, kako reaguje u odbrani od pik end rola, kakav mu je balans i doskok.

Visoki igrači moraju da hvataju skokove. Na način koji se igra NBA liga znatno utiču parametri hvatanja skokova kod visokih igrača. Evaluacija sposobnosti hvatanja skokova poprilično je jednostavna. Ako igrač ima dobar instinkt za hvatanje skokova, osećaj za tajming, dobar vertikalni skok i dužinu postoji velika verovatnoća da taj igrač ima iznad prosečno razvijenu *sposobnost hvatanja skokova*. Najbolji način evaluacije ove sposobnosti kod krilnog centra je posmatranje njegovih instinkta kada se lopta odbija posle šuta, ako lopta ide gore da li će igrač po inerciji skočiti za loptom, da li dobro hvata skokove uprkos kontaktu, da li ima dobar balans, dobar rad nogu, brze ruke i osećaj za tajming.

Snaga- igrači koji nisu dovoljno jaki da čuvaju svoje pozicije postaju prednost u napadu protivnika. Da li snaga igrača utiče na hvatanje skokova, utrčavanje, pik end rol igru? Snaga nije presudna za ovu poziciju, ali je od izuzetne važnosti. Evaluacija ove sposobnosti se možda najbolje uočava u mismeč situacijama. Da li igrač stvara mismeč ili je on deo protivničkog mismeča? Treba posmatrati da li igrač održava balans prilikom hvatanja skokova kada se oko njega nalazi više igrača ili je lako izgurao od strane istih. Da li je krilni centar sposoban da kreira sebi poziciju na različitim delovima terena?

Motoričke sposobnosti igrača ne mogu se videti u statistici. Zato je bitno evaluirati da li je igrač brz na lopti, kakve završnice koristi na obruču, kako motoričke sposobnosti igrača utiču na konačni ishod. Ako igrači na ovim pozicijama ne poseduju motoričke sposobnosti na NBA nivou, moraju imati izuzetno izražene neke druge karakteristike kako bi mogli igrati u ligi. Igrači na ovim pozicijama su uglavnom vrhunske atlete.

Centar

Rad nogu je sastavni deo evaluacije kod centra. Centar mora imati dobar rad nogu. Što je rad nogu bolji, centar je efektivniji na terenu, ili manje efektivan ako ima slabiji rad nogu. Rad nogu utiče na brzinu kretanja, balans, promenu ritma...Ova sposobnost se najbolje može evaluirati posmatranjem rada nogu centra u svim bitnim aspektima igre. U to spadaju brzina, balans, promena ritma, trčanje na terenu. Da li je lagan na nogama i reaguje brzo? Treba biti pažljiv prilikom ove evaluacije zato što postoje igrači koji igraju veoma pametno i imaju brze ruke, ali spore noge ili obrnuto.

Dobar *rad rukama* kod centra može sakriti njegove mane u igri. Diskutabilno možda i najvažnija sposobnost za centra. Kod evaluacije ove sposobnosti treba posmatrati ruke centra prilikom hvatanja skokova, uručenja, dodavanja i hvatanja. Da li sigurno hvata loptu na skoku ili mu izmiče? Da li je siguran kod uručenja lopte iz driblinga? Posmatrati reakciju kod hvatanja lopte prilikom preciznog dodavanja u grudi i nepreciznog dodavanja pored tela. To su sve dobri pokazatelji ove sposobnosti.

Hvatanje skokova. Zbog razvitka i napretka košarke, raznovrsnosti igrača na poziciji centra oni su često udaljeni od obruča tokom utakmice. Zato treba biti fokusiran na instinkte igrača i reakcije na loptu. Većina igrača će ostati na zemlji sve dok se lopta ne odbije od obruča, pa tek onda skočiti i pokušati da je uhvate. Igrači sa dobro razvijenim instinktima će proceniti let lopte odmah po izbačanju lopte od strane šutera i pokušati da obezbede najbolju moguću poziciju za skok. Takođe je važno znati da dosta igrača kreće instinktivno na skok, ali zapravo nisu uspešni u hvatanju skokova. Treba proceniti da li igrač ima sposobnost da proceni smer i pravac lopte iz različitih uglova na terenu, i da li instinktivno kreće u dobrom pravcu.

Protekcija obruča ne znači samo blokiranje šuteva. To je i sposobnost igrača da brzo čita situacije, dobrim pomeranjem u odbrani može uticati na rotaciju protivnika u napadu i sprečiti poene u reketu. Svojom veličinom i motorikom treba da predstavlja stub odbrane u reketu. Ovo je jedna od najlakših stvari za evaluaciju. Treba posmatrati kako se centar kreće, da li ima instinkte, da li čita igru, da li ima uticaj na promenu šuta ili odluke protivnika, sposobnost blokiranja šuteva. Da li ima dobar tajming? Upornost i fokusiranost u toku poseda? Da li rasponom ruku remeti napad protivnika? Raspon ruku je možda i najbitnija karakteristika za ovu sposobnost.

Centar mora posedovati motoričke sposobnosti kako bi mogao imati uticaj na igru oko obruča, kao i na druge situacije u kojima se nalazi. Ako centar poseduje dobro razvijene motoričke sposobnosti, lakše mu je da se motorički prilagodi igri i reaguje pozitivno. Pod time se podrazumevaju njegove reakcije u pik end rol igri, instinktivnim reakcijama, hvatanju skokova, igri oko obruča na oba kraja terena. Prilikom evaluacije centara bitno je pokušati utvrditi da li trener koristi igrača samo zbog visine koja mu znači u reketu ili igrač stvarno daje doprinos ekipi u reketu. Identifikovanje motoričkih sposobnosti centra se najbolje može evaluirati kroz igru na obruču, u pik end rol igri, hvatanja skokova i kretanju centra po terenu, mobilnost. Motoričke sposobnosti ne moraju se ogledati samo kroz način poentiranja igrača. Ako je centar brz i ima dobre kretnje na terenu, to omogućava dobra pomeranja u napadu svog tima i zadaje probleme protivničkoj strani pomoći.

U modernoj košarci sve više se ide ka tome da se gubi pozicija klasičnog centra. Od centra se danas očekuje *raznovrsnost* u igri, što treneru omogućava kreativnost i različite mogućnosti u igri. Ofanzivno centar može biti korišćen na različite načine, ali ako ne nije u stanju da i u odbrani igra na različite načine smatra se da ne poseduje visok nivo raznovrsnosti. Pored visine centar mora biti brz, dugačak i motorički sposoban kako bi mogao imati visok nivo produktivnosti na različitim delovima terena.

5.3 Kognitivne sposobnosti

Plejmejker

Izuzetno je bitno da plejmejker ima odlične sposobnosti *predviđanja* i *instinkte*. Igra u NBA ima veoma jak tempo i zahteva brze reakcije i čitanje igre. Najbolji način oceniti ovu sposobnost je pratiti kako igrač razmišlja u odnosu na situacije na terenu koje će se desiti potez u napred, način na koji reaguje u određenim situacijama na terenu. Na primer, prekid igre je dobra šansa za procenu instinkta igrača. U zavisnosti kako se igra odvija, igrač će morati da donese odluku o završnici na koš, dodavanju, prodoru u odnosu na prostor u kom se nalazi. Drugi način je poznavati ofanzivni set koji tim koristi i pogledati da li igrač čita igru i donosi pravovremene odluke. Predviđanje se koristi kod dodavanja, hvatanja skokova, ukradenih lopti, u odbrani...

Košarkaški IQ i *osećaj za igru* su diskutabilno najbitnije kognitivne sposobnosti kod plejmejкера. One mogu sakriti pojedine nedostatke u igri pojedinaca. Sposobnost čitanja igre na najvišem nivou je važna zbog trenera i rotacije igrača. Može biti veoma napredno za trenere kada formiraju postavu oko koje će se graditi tim. Postoje različiti načini za procenu ovih sposobnosti. Čitanje i razumevanje igre na najvišem nivou sa pravovremenim donošenjem odluka su veoma važni. To uključuje donošenje pravovremenih odluka u tranziciji, pik end rol situacijama i tokom prekida igre. Plejmejkeri takođe mogu prikazati ovu sposobnost zauzimanjem pozicije lidera u timu i donošenjem pravovremenih odluka ako trener to zahteva od njih. Situacije poput prodora u reket su obično situacije brzog scenarija. Evaluacija donošenja pravovremenih odluka ili odluka saigrača sa ulogom kreativnog lidera dosta govori o igraču.

Sposobnost igranja Pik end rol igre. Većina ekipa u modernoj košarci igraju pik end rol u ofanzivnim posedima. Uloga plejmejкера nije samo da postavi i organizuje pik end rol, već da sprovede dobru egzekuciju i da donosi dobre odluke. NBA je liga sa puno mismečeva, zato plejmejker sa odličnim razumevanjem igre treba da iskoristi situaciju kad visoki igrač iskače u odbrani kod pik end rola, iskoristi brzinsku prednost i napadne koš. Zbog drugačijih pravila na koledžima u Americi i Evropi u odnosu na NBA igru, potrebno je iskusan oko skauta da proceni kako će se ova sposobnost preneti na sledeći nivo. Opšte je poznato da je poziciju plejmejкера možda i najteže evaluirati, iako ne bi trebalo da bude tako. Identifikovanje ovih sposobnosti kod plejmejкера je veoma važno za NBA ligu. Često možete proceniti ovu sposobnost u odnosu na rad nogu i nivo košarkaške inteligencije igrača. To uključuje i način na koji plejmejker postavlja akciju, čita akciju i sprovodi egzekuciju iste.

Borbenost i želja za pobedom. NBA je izuzetno teška i zahtevna liga sa više aspekata. Pre svega mentalnog, fizičkog i emocionalnog. Igrači se susreću sa raznim izazovima od prvog dana trening kampa. Teško je opstati u ligi duži niz godina. Borbenost na terenu je nešto što svi skauti očekuju da vide kod plejmejкера. Borbenost može pomoći igraču da opstane u ligi uprkos nedostatku motoričkih sposobnosti ili nekog drugog tehničkog aspekta. Dužina NBA sezone utiče na igrače fizički i mentalno. Plejmejker mora biti mentalno možda i najjači igrač u ekipi kako bi ekipa savladala sve prepreke u toku sezone. Skauti vole kad igrač zna svoju ulogu u timu, i to prikazuje na terenu. Oni vole kada igrač prihvata i suočava se sa svakom teškom i nepredviđenom situacijom u toku igre. To pokazuje da je igrač mentalno jak, kao i visok nivo borbenosti na terenu.

Bek- šuter

Zbog napretka brzine i motoričkih sposobnosti današnja igra je dosta brža nego ranije. Imati sposobnost *predviđanja* kretnji, namere igrača, rotacije ili čitanje igra može biti najbitniji element odbrane. Pozicija šutera može biti jedna od najzahtevnijih za čuvanje zato što se na njoj nalaze igrači koju su diskutabilno najopasniji po koš. Treba pokušati predvideti svaki sledeći potez protivnika. U napadu ova sposobnost je jednako bitna. Ovu sposobnost možemo proceniti kroz posmatranje kretnji igrača, da li kasni u rotaciji, da li razmišlja o potezu u napred pre nego što ga uradi. Posmatrati stopala igrača i uočiti kako i da li je reaguje na određene poteze na terenu. To je dobar pokazatelj instinkta igrača. Pod tim se podrazumevaju ofanzivne kretnje, hvatavanje skokova, rotacije i čitanje igre na obe strane terena.

Osećaj za igru nekad može da nadoknadi pojedine nedostatke u igri. Imati šutera u timu koji ima visoku *košarkašku inteligenciju* i *osećaj za igru* je luksuz za svakog trenera. Oni koji mogu da čitaju blokade, kreću se kreativno bez lopte ili imaju sposobnost da ostvare prednost dobrim pivotom⁹ su veoma opasni po protivničku odbranu. Njihova igra je takva da i svoje saigrače čine boljim. Dobar protok lopte, jednostavna rešenja i pravovremene odluke igrača čine tim boljim. Za procenu ove sposobnosti treba posmatrati kako igrač čita odbranu, blokade, šta radi kad odbrambeni igrač kasni i u naletu je da blokira šut, rešenja koja donosi u napadu, da li sam primećuje situacije na terenu ili mu saigrači i treneri sugestiraju. Da li je sposoban da iskreira situaciju za koš bez korišćenja svojih motoričkih sposobnosti?

Za ovu poziciju važno je razviti *sposobnost kreiranja prostora* u pojedinim segmentima. Šuter je igrač sa najboljim osećajem za loptu i najvećim procentom pogođenih šuteva. *Kreiranje prostora* ne znači da se prostor za šut kreira samo sa loptom, već način na koji se igrač kreće bez lopte i kako čita postavljene blokade. Šuter sa visokom košarkaškom inteligencijom je uvek pretnja za protivničku ekipu. Proceniti ovu sposobnost kod igrača je na neki način zahtevno, jer na koledž ili evropskom nivou košarke je drugačije napraviti separaciju u odnosu na NBA ligu zato što su starteri na toj poziciji obično visoki oko 2m sa iznad prosečnom dužinom, brzinom i motoričkim sposobnostima.

Današnji timovi sve više zahtevaju *borbenost* na terenu i *želju za pobedom* kod igrača. Glavni razlog tome je neretko dobra igra igrača koji poseduju ovu osobinu u ključnim fazama i momentima utakmice. Igrač koji nije mentalno jak, najverovatnije neće biti u stanju da pomogne timovima. Oni prihvataju svaki izazov na terenu, žive za napete i dramatične završnice. Treba postaviti dva pitanja kod ispitivanja ovih osobina igrača: Koji je negativan uticaj ovih osobina na tim i kako one mogu uticati na pobedu tima? Ovu osobinu možemo proceniti posmatrajući ponašanje igrača u bitnim momentima utakmice, da li se fizički obračunava sa protivnicima, temperament, reakcije na suđenje. Tokom sezone igrači dosta putuju, igraju utakmice u hladnim gradovima, pa se dešava da dolaze umorni i bez motivacije na utakmicu. U ovakvim situacijama iskaču igrači kojima je borbenost i želja za pobedom izražena osobina. Takmičarski duh i borbenost stvaraju pobednike.

⁹ Pomeranje noge koja nije stajna po zaustavljanju driblinga ili prijemu lopte pre korišćenja driblinga

Krilo

Posedovanje *instinkta* i *sposobnosti predviđanja* uz raznovrsne košarkaške sposobnosti predstavlja veliki potencijal igrača na ovoj poziciji. Ovo se takođe odnosi na defanzivni potencijal igrača. Krilni igrači često mogu da donesu prevagu na utakmici u poslednjim minutima, dobrim reakcijama u odbrani. Većina NBA timova imaju igrača na ovoj poziciji koji može da reši utakmicu. Ovu sposobnost možemo evaluirati tako što ćemo posmatrati da li igrač prepoznaje i koristi mismeč na terenu, kakve reakcije ima na promenu pravca i ritma, da li može da predvidi kretanju lopte ili igrača, gde će se lopta odbiti nakon promašenog šuta. Ovakve stvari mogu stvoriti ili prekinuti posed tima.

Bitno je da igrač ima visoku *košarkašku inteligenciju* i *osećaj za igru* zbog kretanja na terenu, prodornosti i čitanja igre. Igra se brzo i odluke se donose u sekundi. Krilni igrači moraju biti sposobni da poentiraju sa različitih pozicija i da preuzmu odgovornosti koje ova pozicija nosi. Donošenje pravovremenih odluka je od ogromne važnosti. Ovu sposobnost možemo proceniti posmatrajući čitanje igre, donošenje pravovremenih odluka i razmišljanje igrača potez u napred. Igrači koji osećaju igru instinktivno reaguju zato što su svesni svih događanja na terenu. Treba obratiti pažnju da li čita odbranu i blokade na pravi način, kakva je komunikacija sa saigračima u napadu i odbrani, da li daje dobru signalizaciju saigračima. Da li krilni igrač može da zapamti više informacija s obzirom da će ga trener verovatno koristiti na više pozicija?

NBA liga je fizički i mentalno veoma zahtevna, i ako nisi dovoljno čvrst ne možeš opstati dugo u njoj. NBA igrači su izuzetno takmičarski nastrojeni i za vreme utakmica pobeđa im je bitnija od svega. Zbog toga bez *borbenosti* i *želje za pobedom* igrač verovatno gubi u međusobnom duelu od protivničkog igrača na njegovoj poziciji. Svako veće napetost je ista. Postoje momenti kada borbenost pomaže igraču da iznese sve teške situacije na terenu i donese pobeđu svom timu. Jedan od načina za evaluaciju ovih karakteristika kod krila je posmatranje igrača na treningu. Da li se trudi da pobeđa u svakoj takmičarskoj vežbi? Kako reaguje tokom izazova na terenu? Da li osvaja veliki broj izgubljenih lopti protivničkog igrača? Da li uspeva da sačuva ili izgradi poziciju kada ga čuva fizički jači protivnik? To su sve dobri pokazatelji borbenosti kod igrača.

Krilni centar

Instinkti i *sposobnost predviđanja*. Pozicija krilnog centra se menja kroz godine zbog promene pravila i drugačijeg stila igre. Četvorke sa odličnim šuterskim sposobnostima danas imaju prednost, a ide se ka tome da prednost u selekciji igrača imaju četvorke sa odličnim šuterskim i plejmejkerskim sposobnostima. Igrači sa dobrim instinktima i sposobnošću predviđanja su efektivniji na terenu. Predviđanje stvari kao što su čitanje, kretanja lopte i igrača, rotacija su stvari koje mogu da prave razliku na utakmicama. Evaluacija visokih igrača može biti komplikovana, jer nekad je teško proceniti sve sposobnosti igrača zbog načina na koji trener koristi igrača.

Sa razvojem košarke *osećaj za igru* i *košarkaška inteligencija* postali su jedne od ključnih karakteristika igrača na ovoj poziciji. Pod time se danas podrazumeva da krilni centar sadrži i određeni deo plejmejkerskih sposobnosti u svom arsenalu. Znati šta odbrana radi i gde lopta treba da ide je veoma važno. Osećaj za igru čini posao lakšim ne samo igračima, već i trenerima.

Smatra se da je najbolji način za evaluaciju ovih sposobnosti kod krilnog centra posmatranje načina na koji čita igru, prati pomeranje lopte, rotacije u napadu i odbrani, kako predviđa situacije i reaguje u istim. Da li igra taman koliko treba u odnosu na plan i program ili je u stanju da improvizuje, čita situacije i stvara unikatne poteze?

Borbenost i želja za pobedom. Ako igrač ima nedostatke fizičkih sposobnosti, visoki parametri ovih karakteristika mogu da kompenzuju nedostatke igrača. Zbog duge sezone i obimnog broja utakmica, timovi očekuju od igrača borbenost na visokom nivou tokom svake utakmice. Treneri se osećaju komforno i veruju igračima kada znaju da je igrač spreman da se bori svaki sekund proveden na terenu. On mora biti mentalno i psihički jak, kao i ekstremno takmičarski nastrojen. Dobar sportski direktor će uvek napraviti kompenzaciju drugih karakteristika ako je krilni centar izrazito borben na terenu i pokazuje ogromnu želju za pobedom koju iskazuje na pravi način. Ove karakteristike igrač ne može da trenira, ili je rođen sa tim u sebi ili nije. Evaluacija ovih karakteristika se najbolje procenjuje posmatranjem ponašanja igrača na terenu, da li se suočava sa izazovima, kakvu energiju prikazuje, reakcija kada njegov tim gubi, koliko teško podnosi poraz, da li motiviše saigrače da budu bolji na terenu i na treningu.

NBA košarka ide prema tome da se pozicije klasičnog krilnog centra i centra gube, već da visoki igrači imaju sposobnosti bekova kako bi se dobila raznovrsnost i veća dubina u igri. Ako krilni centar može da brani više pozicija u odbrani, trener dobija mogućnost da koristi raznovrsnost tog igrača u napadu. Krilni centar sa plejmejkerskim sposobnostima je jedna od najtraženijih karakteristika igrača u NBA ligi danas. Dobar primer ovakvog tipa igrača je Drejmond Grin.

Slika 7. Drejmond Grin (Draymond Green), krilni centar Golden Stejt Voriorsa
(<https://www.newsweek.com/draymond-green-slams-nbas-double-standards-players-treatment-1569482>)

Centar

Centar sa visokom *košarkaškom inteligencijom* je potreban svakom timu i treneru. Imati centra sa dobrim *osećajem za igru* i plejmejkerskim sposobnostima je luksuz. Dobri treneri znaju to da iskoriste kao prednost. To znači da je moguće igrati u napadu sa centrom na različitim delovima

terena, ne samo u reketu. Dobar primer za to su Mark Gasol i Nikola Jokić. Ove karakteristike centra možemo evaluirati posmatranjem kako igrač razmišlja u određenim situacijama, kako čita igru i koje odluke donosi u napadu. Kakvu tehniku koristi na niskom i visokom postu? Reakcija u poslednjim sekundama napada? Kako komunicira sa saigračima?

Borbenost i želja za pobedom. NBA liga je puna jakih, dugačkih, fizički dominantih i agresivnih igrača na poziciji centra. Ako centar nije takmičarski nastrojen tokom svakog treninga i utakmice, postoje dobre šanse da neće uspeti da se izbori za svoju ulogu u timu. Igrač mora biti mentalno jak kako bi se izborio sa svim izazovima van terena koje mu donese novac, popularnost, mediji, i uprkos svemu da konstantno pruža odlične partije u ligi. Tokom sezone različite nezgode se dešavaju svim igračima i timovima. Upravo usred tih perioda se može najbolje videti mentalna snaga igrača. Treba pratiti kako se igrač nosi sa mentalnim i fizičkim izazovima tokom sezone. Kontrola emocija u ovakvim situacijama je od krucijalnog značaja. Igrači često znaju da sagore od prevelike želje i emocije u igri. Važno je uspostaviti balans između želje za pobedom, borbenosti i emocija na terenu.

5.4 Šuterske sposobnosti

Plejmejker

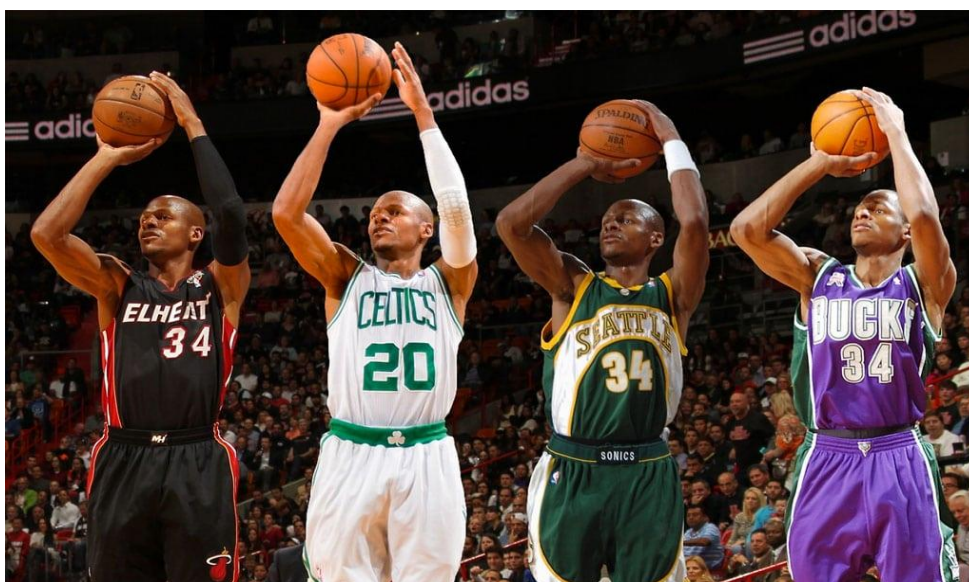
Ako igrač nije u mogućnosti da pogodi otvoren šut sa distance, automatski predstavlja hendikep situaciju za bilo koji tim u NBA ligi. Bolji procenat šuta sa distance često rešava pitanje porednika. Zbog toga u NBA ligi timovi najčešće ne uzimaju igrače na pozicijama od 1 do 4 koji nemaju bar prosečno dobar šut sa distance i polu distance. Sjajni šuteri mogu da izazovu stres u odbrani protivničke ekipe. Sa sjajnim šuterima poput Stef Karija ili Demiana Lilarda izuzetno je teško u isto vreme braniti pik end rol i defanzivni spejsing¹⁰ na terenu. Postoje tri vrste šuteva koji igrač može da uzme: otvoren šut iz mesta sa dobro postavljenim stopalima, šut iz driblinga i šutevi koji zahtevaju adaptiranje u različitim situacijama. Ako plejmejker ne poseduje prvu od tri vrste šuta, smatra se da on nije šuter. Evaluacija ove sposobnosti ne bi trebalo da bude komplikovana. Ne treba donositi zaključke nakon samo jedne utakmice. Igrača treba gledati na više utakmica jer se tako najbolje može videti koje vrste šuteva igrač izvodi dobro, a koje ne. Takođe treba pratiti procenat šuteva iz igre. Treba oceniti samopouzdanje pri šutu igrača ako igrača brane ispod blokade kod pik end rola, da li zna gde treba da stoji na terenu, kakav mu je tajming, kako čita igru na terenu, kakav mu je rad nogu kad bez lopte istrčava iz blokada.

Bek- šuter

Ova sposobnost je najbitnija za ovu poziciju kod NBA skauta. Ako igrač nema dobar šut najverovatnije neće biti razmatran od strane skauta. Igrači koji su spremni da šutiraju bez nameštaja su uvek veća pretnja po odbranu. Odbrambeni igrač obično bude kažnjen kad ostane u bloku ili kasni za šuterom. Prilikom evaluacije ove sposobnosti treba uočiti razlike u izvođenju segmenata, a ne samo stvari koje igrač radi ili ne radi dobro. To pomaže skautima i trenerima da bolje procene koliko igrač ima prostora sa napredak i kako napraviti adekvatan plan razvoja

^{10 10} Od engleske reči "spacing" - košarkaški termin koji se odnosi na premeštanje igrača u prostoru

igrača. Važno je identifikovati razlike između igrača koji su sposobni da šutiraju čim uhvate loptu i igrača kojima je potrebno vreme da se nameste pre šuta. Van ova dva tipa šutera postoje još šuteri koji su u stanju da vežu ubačene šuteve i igrači koji su loši šuteri. Važno je biti radoznao i istražiti zašto je igrač u mogućnosti da šutira čim uhvati loptu, zašto je igraču potrebno vreme da se namesti za šut i zbog čega može da veže više ubačenih šuteva. Da li igrač uzima loše šuteve ili samo ima nekonstantan izbačaj? Igrači koji su uvek namešteni i spremni za šut su igrači na koje se tim može osloniti. Tokom evaluacije šutera veoma je važno oceniti brzinu, rada nogu i osećaj za teren. Način na koji igrač čita igru, pokušava da pronade najpovoljnije mesto za šut je značajan deo evaluacije.

Slika 6. Rej Alen (Ray Allen), jedan od najboljih šutera u istoriji NBA lige
(<https://basketballsocietyonline.com/ray-allen-retired/ray-allen-shooter>)

Krilo

Šuterske sposobnosti su možda i najbitnija veština u NBA ligi, pogotovo za poziciju krila. Krilni igrači moraju biti sposobni da konstantno pogađaju šuteve barem iz položaja gde su nogama i telom već spremni za šut. Danas je bukvalno nemoguće imati igrača u timu koji je konkurent za plejof, a ima loše šuterske sposobnosti. Postoji više različitih načina kako možemo evaluirati ovu sposobnost kod krila. Treba pratiti radne navike igrača, fokus pri svakom šutu, procenat uspešnosti uzetih šuteva. Koji tip šutera je igrač? Da li mu je potrebno vreme da se namesti za šut ili je spreman odmah da šutira? Da li je pametan šuter? To se odnosi na poznavanje dimenzija terena i osećaja za prostor, kretnji bez lopte, pomeranje u napadu kada njegov saigrač penetrira¹¹ u sredinu. Svi ovi faktori utiču na nivo šutera i njegovu igru u ligi.

¹¹ Od engleske reči "penetration"- u košarkaškoj terminologiji označava prodor igrača na koš za vreme pozicionog napada

Krilni centar

Igrač na poziciji krilnog centra mora imati dobre šuterske sposobnosti. Pogotovo je važno da bude sposoban da pogađa šuteve za tri poena u visokim procentima kako bi mogao da doprinese širini svoje ekipe u napadu. Većina startera u ligi ima dobro razvijene ove sposobnosti. To omogućava trenerima da igraju dinamičnije i raznovrsnije u napadu. Dobar način za evaluaciju šuterskih sposobnosti krilnih centara je posmatranje pick end pop¹² igre krilnog centra, da li igraču treba vremena da namesti noge za šut ili se lako diže u šut iz različitih pozicija, koji je domet šuta bez promene mehanike, koliko se oseća komforno prilikom izbačaja lopte, da li može da pogodi šut iz driblinga ili uglavnom uzima otvorene šuteve iz mesta.

Centar

Šuterske sposobnosti se mogu evaluirati tokom treninga, utakmice, na zagrevanju. Posmatranjem šuterskih sposobnosti tokom svih ovih aktivnosti formiramo kompletnu sliku. Tokom utakmica važno je obratiti pažnju kako centar čita igru i ulazi u šut. Kakve šuteve uzima i koliko je efikasan u distribuciji? Da li mu se mehanika šuta menja u odnosu na udaljenost od koša? U nekim timovima centar je limitiran u reketu i ne može da prikaže svoje šuterske sposobnosti, iako je možda dobar šuter. To zavisi od filozofije trenera. Dobar primer za to je Filip Petrušev za vreme njegovog boravka na Gonzazi¹³. Trener Gonzaga Mark Fju koristio je Petruševa i njegove sposobnosti uglavnom unutar reketa što je donosilo rezultate ekipi. Te sezone Petrušev je šutirao ukupno 2/12 za 3 poena. Ove sezone u ekipi Mega Sokerbeta uzima znatno više šuteva sa distance i njegovi procenti su znatno porasli. Zato je nekad teško proceniti prenos ove sposobnosti na sledeći nivo.

Slika 8. Filip Petrušev za vreme utakmice u periodu dok je nastupao za Univerzitet Gonzaga (<https://www.spokesman.com/stories/2019/feb/04/filip-petrusev-has-seen-decrease-in-playing-time-b/>)

¹² Od engleske reči "Pick and pop"- košarkaški termin koji se koristi za saradnju dva igrača u kojem visoki pravi blokadu nižem i otvara se suprotno od koša tako da dolazi u poziciju u kojoj ima otvoren šut sa distance

¹³ "Gonzaga"- Univerzitet u Americi, u gradu Spokejnu (Spokane)

6. SKAUTING IGRAČA U EVROPI U CILJU SELEKCIJE IGRAČA OD STRANE KLUBOVA

Skauting je i proces evaluacije igrača u cilju prikupljanja svih mogućih saznanja o igraču. Pomoću skautinga timovi pokušavaju da smanje mogućnost grešaka u procesu selekcije igrača. Oni se koriste svim mogućim dostupnim informacijama. U ovom procesu timovi se koriste brojkama, statistikom, košarkaškom filozofijom, informacijama...Važno je da se analiza u ovom procesu ne zasniva samo na statistici i brojevima. Ljudski faktor je takođe ključni deo ovog procesa evaluacije. Treba istražiti fokus, strast i želju igrača prema igri. Na skauting treba gledati kao listu svih pozitivnih i negativnih stvari kod igrača koje daju ukupan dojam i sliku o tom igraču kada se podvuče crta.

Prema generalnom menadžeru Fenerbahčea- Mauriciju Džerardiniju postoje 4 ključna elementa u ovom procesu (Gherardini webinar, <https://youtu.be/kuqiqQ2k9y8>):

1. Informacije o igraču
2. Prostor za analiziranje
3. Šematski prikaz i metode
4. Odnosi igrača na terenu i van terena

Informacije o igraču

Elementi koji sačinjavaju informacije o igraču su:

- Video materijali
- Utaakmice uživo
- Statistika
- Intervju
- Trening (zavisi od mogućnosti)
- Povratne informacije od ljudi koji se bave brojkama i statistikom u timu

Statistika može biti podeljena na jednostavnu i složenu statistiku.

Jednostavna statistika obuhvata:

1. Ukupnu individualnu statistiku
2. Prosečnu individualnu statistiku
3. Statistika iz utakmicu u utakmicu
4. Statistika iz prethodne sezone
5. Statistika iz ukupne karijere, sezona po sezonu

Složena statistika obuhvata:

1. Individualna statistika po minutu
2. Plus/minus
3. Statistika po četvrtini
4. Procenat pobeda i statistike u utakmicama sa 5 poena razlike u krajnjem rezultatu
5. Procenat pobeda protiv visoko rangiranih timova u ligi
6. Procenat pobeda tokom igranja za reprezentaciju

Intervju sa igračem pre potpisivanja omogućava timu da stekne bolji utisak o igraču, da se povežu sa njim i saznaju neke nove informacije iz razgovora sa njim. Treba istražiti pozadinsku priču igrača. Na to se odnose informacije o porodici, odrastanju, devojci, ženi, deci, prijateljima, akademskoj karijeri. Da li i zašto igrač ima interes da dođe u baš taj klub, državu i grad?

Proveriti da li igrač putovao i igrao van svoje države, pogotovo ako dolazi sa drugom kontinenta. Faktor druge vremenske zone i razdvojenosti od kuće nekad zna veoma negativno da utiče na igrača. Dobro je postaviti pitanja koja pomažu da vidimo kakvu sliku igrač ima o sebi. Kakvo mišljenje imaju treneri i saigrači o njemu? Koje su njegove mane i vrline u igri po njegovom mišljenju? I za kraj intervjua obično treba dotaknuti temu povreda i koji su najbolji igrači protiv kojih je imao priliku da igra po njegovom mišljenju.

Prostor za analiziranje

1. Prostor za analiziranje obuhvata:
2. Atletske sposobnosti igrača
3. Tehničke sposobnosti
4. Stvari koje nisu iskazane statističkim parametrima

Poslednja stavka je izuzetno važna jer ako ona nije pozitivna, prve dve stavke najčešće otpadaju.

Šematski prikaz i metode

Šematski prikaz i metode obuhvataju:

1. Generalne izveštaje
2. Specifične izveštaje
3. Bazu podataka
4. Knjige
5. Arhive
6. Načine na koji delimo informacije

Player Characteristics											
Name _____			Number _____		Position _____						
Class _____		Height _____		Weight _____		Build _____		Dominant Hand _____			
			STRONG FAIR WEAK						STRONG FAIR WEAK		
Boxes Out.....			☐	☐	☐	Defense on the Ball.....			☐	☐	☐
Offensive Rebounder..			☐	☐	☐	Defense Away From Ball.			☐	☐	☐
Weak Hand Dribbler...			☐	☐	☐	Spot Shooter.....			☐	☐	☐
Ball Handling.....			☐	☐	☐	Shooter on the Move.....			☐	☐	☐
One on One Offense..			☐	☐	☐	Free Throw Shooter.....			☐	☐	☐
Penetrator.....			☐	☐	☐	Aggressiveness.....			☐	☐	☐
Passing Ability.....			☐	☐	☐	Leadership.....			☐	☐	☐
Quickness.....			☐	☐	☐	Attitude.....			☐	☐	☐
Comments: Starter? ☐ Yes ☐ No If no, when and who did they come in for?											

Slika 9. Primer šematskog prikaza sa karakteristikama igrača koji koristi Fenerbahçe (<https://youtu.be/kuqiqQ2k9y8>)

Važno je utvrditi koliku strast prema igri igrač zapravo ima, koliki nivo košarkaške inteligencije i sposobnost da bude maksimalno fokusiran na utakmici. Postoje neodređene šeme za analizu karakteristika igrača, sa različitim parametrima. Svako može da izgradi sopstvenu bazu podataka sa željenim parametrima. Na ovaj način se može napraviti najobjektivnija evaluacija igrača. Sugestija je da se modifikuje izveštaj za svaku poziciju posebno (plejmejker / krilo / centar).

Odnosi igrača na terenu i van terena

Kroz odnose igrača sa ljudima na terenu i van terena formiramo mišljenje o igraču iz čega možemo saznati mnogo toga i predvideti kako bi se igrač uklopio u tim i zajednicu. Potrebno je raspitati se o odnosu igrača sa familijom, saigračima, trenerima- kao i bivšim trenerima, protivnicima, bivšim saigračima i agentom. Ako postoje negativni odnosi u nekoj od ovih stavki, treba ispitati zašto je to tako, šta je dovelo do toga. Bitno je da biti radoznao uvek. Samo tako se dolazi do ključnih informacija u skautingu. Nakon prikupljenih informacija o odnosima igrača na terenu i van terena možemo formirati određeni utisak o igraču vezan za njegovo uklapanje u tim i zajednicu. Ovaj faktor mora biti pozitivan, jer u suprotnom visok nivo tehničkih sposobnosti na terenu gubi na značaju.

7. ZAKLJUČAK

Skauting je konstantni proces evaluacije, ne samo kao jedna aktivnost u toku sezone, već konstantna aktivnost i kreiranje baze podataka koja se stalno obnavlja. On obuhvata, ne samo evaluaciju tehničkih sposobnosti, već i svih drugih karakteristika igrača koje nisu vezane za tehnički aspekt pojedinca. Statistika situacione efikasnosti igrača je od izuzetne važnosti, ali nije glavna komponenta u aktivnosti skauta. Skauting se zasniva na sposobnosti razumevanja karakteristika i vrednosti igrača koje ne možemo pronaći u izveštajima vezanim za statistiku i tehničke sposobnosti.

Mauricio Džerardini smatra da u skautingu postoje tri ključne reči (Gherardini webinar, <https://youtu.be/kuqiqQ2k9y8>):

1. **Brojevi** - odnosi se na statistiku koju treba analizirati
2. **Oči** - ono što vidimo sopstvenim očima
3. **Uši** - ono što čujemo i osećamo tokom ove aktivnosti

Skauting nije istraživanje i potraga za najboljim mogućim igračem na tržištu, već za igračem koji bi se najbolje uklopio u sistem tima u određenom momentu u sezoni ili van sezone. Bitno je zapamtiti da je košarka timska igra u kojoj je diskutabilno najvažnije da ceo tim sarađuje kao jedan veliki kolektiv kako bi se došlo do rezultata. Izuzetno je važna hemija tima na terenu, kao i van njega. Očigledno je da svaki tim ima potrebu da dovede igrača sa vrhunskim tehničkim i fizičkim sposobnostima, ali ogroman deo u uspehu jedne organizacije na bilo kom nivou je direktno povezan sa odnosom koji gradi jedna organizacija sa svojim igračima. Pod građenjem i razvijanjem tog odnosa uvrstavaju se konstantnost, hemija tima, osećaj jednih za druge, poznavanje i poštovanje kulture kluba koji reprezentujete, kao i ostale stvari tog tipa koje je teško proceniti pre dolaska u klub jer se ne vide u statističkim parametrima.

Skauting igrača u košarci je sastavna aktivnost svakog tima u današnjici. Njegovim napretkom i razvojem timovi postižu bolje rezultate iz sezone u sezonu. Zbog ogromne popularnosti i povećane stope finansijskog rasta ovog sporta, veliki klubovi su počeli sve više da investiraju u skauting. Rezultati dobrog skautinga su vrlo uočljivi, dok se rezultati lošeg sve više ogledaju u lošim partijama koje jedan tim pruža u sezoni. U NBA ligi dobar skauting se može uočiti kod ekipe Majami Hita, koji su od 2 igrača koji nisu bili draftovani napravili startere, i uz pomoć nekoliko dobrih pikova na draftu napravili ekipu dostojnu finala lige. Naravno u NBA ligi ima mnogo primera za dobar skauting iz razloga što je tržište igrača ogromno. Upravo zbog toga postoji dobar procenat igrača "ispod radara" koji su ostvarili odličnu timsku i ličnu karijeru. Isto tako postoji i veliki broj igrač koji nije uspeo da ostvari košarkašku karijeru iako su možda imali ogroman potencijal za uspeh.

Potrebno je uložiti ne samo u skauting, već i u edukaciju budućih skauta. Evidentno je da uprkos naglom razvoju ove grane i dalje postoji veliki prostor za napredak i dalji razvoj. Za ljude iz sveta košarke dalji razvoj i napredak ove grane stvorio bi potencijalna nova radna mesta, a timovi bi dobili povećan stručni kadar i automatski smanjili šanse za pravljenje grešaka u procesu selekcije i skautiranja igrača.

Skauting igrača u cilju tehničko - taktičke pripreme za utakmicu ispostavio se kao značajan metod godinama unazad. U današnje vreme je još korisniji zahvaljujući revolucionarnom dobu u kojem živimo. Praksa je pokazala veoma dobre rezultate korišćenja ove metode. Timovi, treneri i skauti iz tog razloga posvećuju sve više vremena pripremi za utakmicu. S obzirom da su uslovi za skauting i pripremu utakmice veoma raznovrsni, informacije o ekipama i igračima su sve dostupnije. Međutim kod pripreme utakmice akcenat je na detaljima. Detalji nekada mogu odlučiti utakmicu i šampionat. Iz tog razloga je bitno uložiti i u edukaciju budućih trenera i skauta o skautingu igrača u cilju tehničko- taktičke pripreme za utakmicu. Na internetu se mogu pronaći literature i vebinari vezano za ovu temu, ali s obzirom na važnost ove metode može se reći da su izvori za edukaciju nedovoljno zastupljeni. Obukom budućih trenera i skauta može se očekivati vidno povećanje efikasnosti i kvaliteta rezultata u takmičarskim aktivnostima timova.

8. LITERATURA

1. Dunleavy, M., & Eyen, J. (2009). Advanced scouting. In Gandolfi, G. (Ed). *Nba playbook-techniques, tacticts and teaching points, Chapter 18- Game preparation*, (315- 317). Champaign: Human Kinetics.
2. Gherardini, M. (2020). Webinar. Dostupno na <https://youtu.be/kuqiqQ2k9y8>
3. Karalejić, M., i Jakovljević, S., (2008). *Teorija i metodika košarke*. Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
4. Karalejić, M., i Jakovljević, S., (2001). *Osnove košarke*. Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
5. McClendon, J. (1994). Scouting. In Crause, J. (Ed) *Coaching basketball, Chapter 6- Scouting and Recruiting*, (62-65). Indianapolis: Masters Press.
6. Tarrant, D. (1994). Your next opponent. In Crause, J. (Ed) *Coaching basketball, Chapter 6- Scouting and Recruiting*, (66-69). Indianapolis: Masters Press.
7. Virtual scout school (01.02.2021). Dostupno na <https://virtualscoutschool.com/>